

Geopoliitilised murrangud ja Euroopa julgeolek

Dr Kristi Raik
Rahvusvaheline Kaitseuringute Keskus

Mäekonverents, Tallinn, 21.05.2026

Eesti on osa globaalsest (julgeoleku)keskkonnast

Eesti aluskorra murrangute aktiivsus allub Põhja-Euroopa maapõue üldisele pingeväljale, mille ajendiks on globaalne laamade liikumine.

(Soosalu, H., M. Uski, K. Komminaho, and A. Veski (2022). Recent Intraplate Seismicity in Estonia, East European Platform, *Seismol. Res. Lett.* 93, 1800–1811, doi: 10.1785/0220210277.)

Maailmapoliitika murdepunktid 1900-

- I maailmasõda
 - *Eesti iseseisvus 1918*
- II maailmasõda
 - *Eesti okupeeriti 1940*
- Külma sõja lõpp 1989-1991
 - *Eesti taastas iseseisvuse 1991*
- Kas uus murrang algas 2022? Kulmineerus 2025?
 - *Eesti positsioon tugevam kui eelmistel kordadel*

Puna-armee tankid Tallinna lähistel 20.8.1991

Butsha, Ukraina, april 2022

Viies sõja-aasta Ukrainas

USA muutuv roll maailmas

- Külm sõda päädis USA hegemooniaga, liberaalse demokraatia ja kapitalismi võiduga ning hüperglobaliseerumisega
- USA suhteline mõjuvõim hakkas tasapisi langema 2000ndatel, peamiseks rivaaliks tõusis Hiina
- 2025- „America first“, mõjusfääride poliitika, suurriikide vaheline konkurents ja uue tasakaalu otsimine, eemaldumine liberaalsetest väärtustest

Back to the future? - Alaska, 15.8.2025

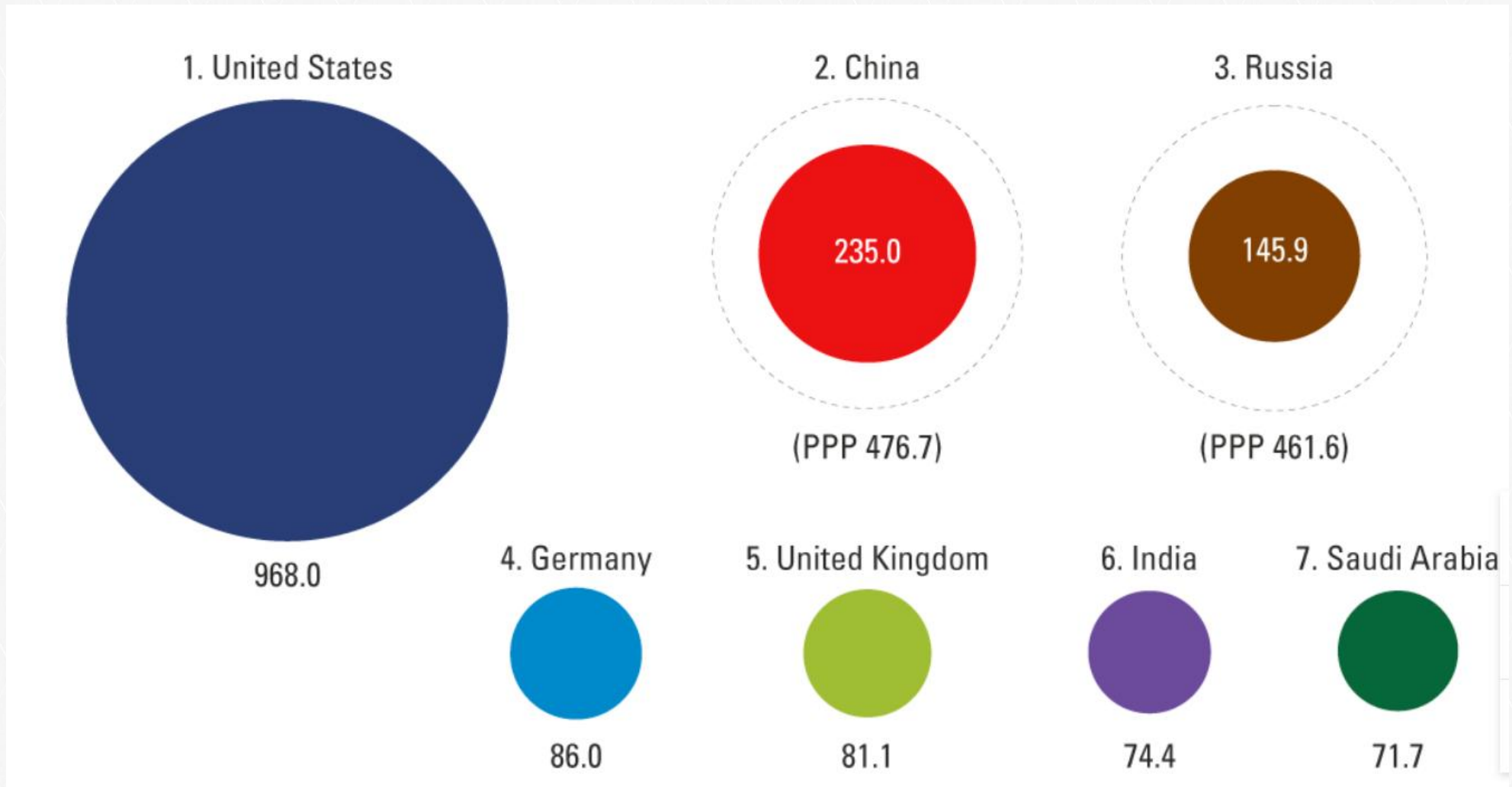
Piirideta partnerlus? – Hiinas 2.9.2025

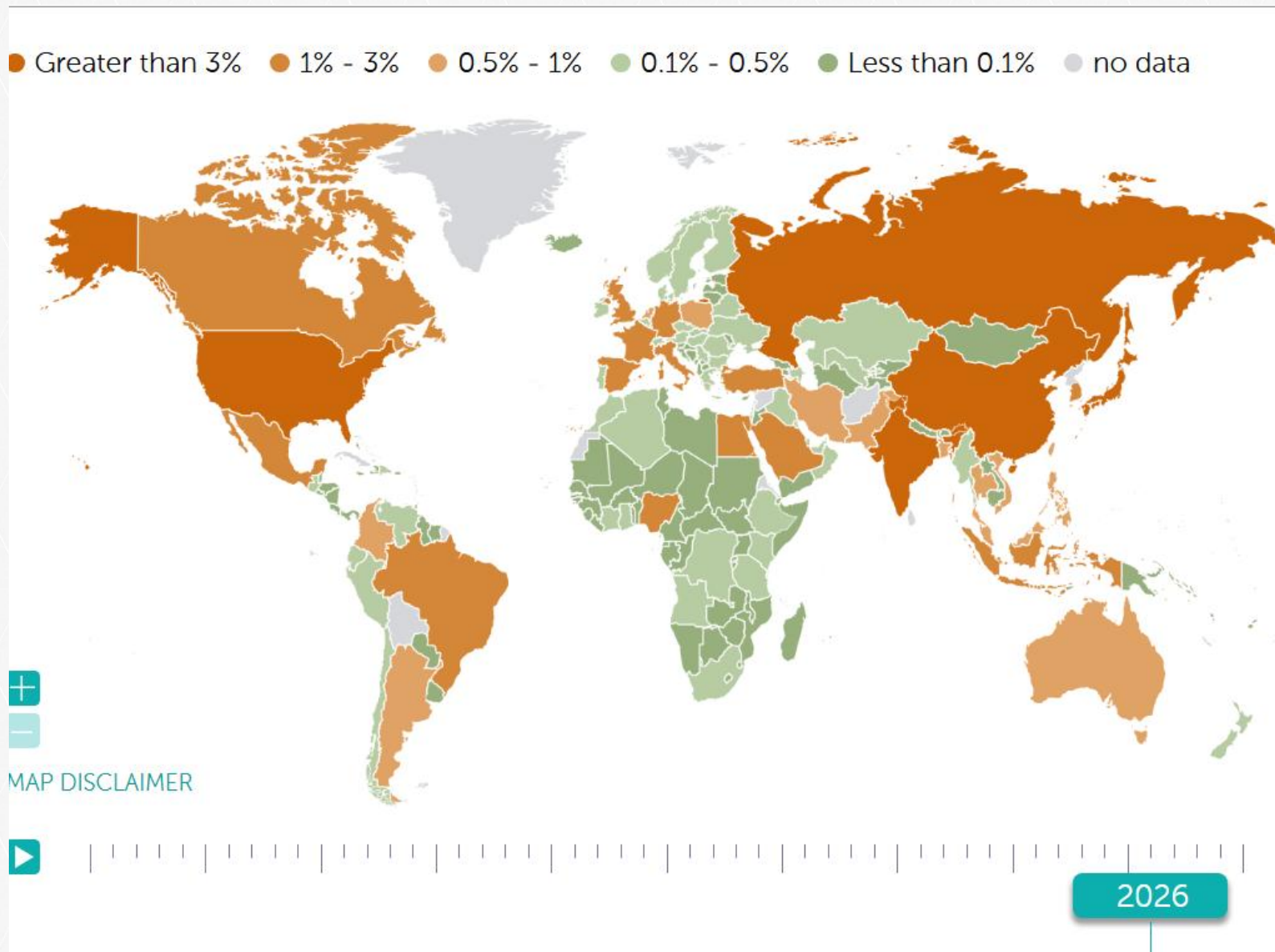
Kaitsekulud maailmas 2025

Allikas: IISS

GDP based on PPP, share of world (IMF)

1. Hiina 19.84
2. USA 14.52
3. *EL* 13.77
4. India 8.73
5. Venemaa 3.35

Kas Euroopa on globaalne jõud?

- „majanduslik hiiglane, sõjaline kääbus“
- püüdlused olla normatiivne, regulatiivne jõud
- **sõjaline ja tehnoloogiline sõltuvus USAst**
- **majanduslik sõltuvus Hiinast**
 - haruldased muldmetallid
- *kuidas vähendada sõltuvusi?*
 - Kaitsekulude tõus → 5% SKTst
 - „de-risking“

**Ukraina
saatus
määrab
Venemaa ja
maailmakorra
tulevikku**